

Novum

Doktori címet szerzett Ledán M. István

Ledán M. István, az Érköbölküti Református Egyházkerület (Királyhágómelléki Református Egyházkerület) lelképásztora 2020. szeptember 17-én, a koronavírus okozta járványveszély miatt zárt körben védte meg *A halál mint álom*. Az újszövetségi álomeszkatológia a görög sírfeliratok tükrében című doktori tézisét a Debreceni Református Hittudományi Egyetemen (DRHE). A doktori vizsgálóbizottság a következő tagokból állt: dr. Kustár Zoltán elnök (DRHE), dr. Peres Imre témavezető (DRHE), dr. Németh Áron belső opponens (DRHE), dr. Lészai Lebel külső opponens (Babes–Bolyai Tudományegyetem), dr. Baráth Béla Levente (DRHE), dr. Bodó Sára (DRHE) és dr. László Virgil (budapesti Evangélikus Hittudományi Egyetem). Mintán Ledán M. István bemutatta röviden doktori dolgozatát, a disputa rendjén pedig megválaszolta az opponensek által feltett kérdéseket, és megvédte téziseit, a bizottság *Summa cum laude* minősítéssel ítélte oda számára a doktori címet.

A továbbiakban dr. Peres Imre professzor témavezetői bemutatását és a doktori tézis összefoglalását közöljük.

Ledán M. István: *A halál mint álom*.

Az újszövetségi álomeszkatológia az ókori görög sírfeliratok tükrében.

Témavezetői bemutatás és értékelés

Főtiszteletű Doktori Tanács!

Nt. Ledán M. István erdélyi református lelképásztor benyújtotta doktori értekezését, amelynek címe: *A halál mint álom. Az újszövetségi álomeszkatológia az ókori görög sírfeliratok tükrében*. A DRHE Doktori és Habilitációs Szabályzatának 20. §. (2) értelmében és a benyújtott dolgozat alapján témavezetői minőségemben teljes mértékben támogatom a doktori fokozatszerzést.

Ledán M. István 1975-ben született a háromszéki Aldobolyban, templomos, vallásos családban. Édesapja évtizedeken át volt a gyülekezet presbitere és gondnoka. 1993-ban érettségizett Sepsiszentgyörgyön, humán szakon. Már akkor

Dr. Peres Imre

lekötötte figyelmét az ókori irodalom és a gazdag hellenista kultúra. Isten elhívására figyelve elhatározta, hogy teológiát fog tanulni.

Doktoranduszunk az 1995 és 2000 közti időben abszolválta a doktori képzést a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben. Diákévei után lelkészi szolgálatba állt. A segédlelkészi szolgálat után missziós lelkészi beosztásban végezte küldetését, majd önálló lelkipásztor lett, több gyülekezetben, Dél-Erdélyben, a Mezőségen, Beszterce vidékén és a Partiumban. Lelkészi szolgálatait feleségével együtt végzi, aki szintén lelkipásztor, és akivel három fiúgyermeket nevel. Közben az Új-

szövetség és főleg a görög és latin nyelv iránti egyre mélyebb érdeklődése utat nyitott számára vissza, a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetbe, ahol egy évig görög nyelvet oktatott. 2015 szeptemberében jelentkezett és nyert felvételt egyetemünk doktori iskolájába, amelyben halasztások nélkül nagyon aktívan működött.

Témavezetőként igazolhatom, hogy Ledán M. István a doktori témájával már hosszabb ideig foglalkozott, és ebben a témakörben adott is elő a Patmosz-szemináriumban, a Patmosz-konferenciákon, illetve több folyóiratban, például a *Református Szemlé*ben, az *Igebirdet*ben, *Keresztény Magvet*ben és a debreceni Patmosz Könyvtár köteteiben is publikált. Önálló munkái is megjelentek, például Erasmusfordításai. Közben a teljes tanulmányi idő alatt szorgalmasan konzultált, eleget tett minden előírt kötelezettségének, és így 2018-ban abszolutóriumot szerzett levelező tagozaton. 2020. február 4-én nyújtotta be végleges dolgozatát. A Doktori Tanács 2020. február 11-én fogadta el jelentkezését és indította el a fokozatszerzési eljárást.

Tiszteletre méltó, hogy a dolgozat terjedelme 190 oldal, és a lábjegyzetanyag 558 irodalmi utalást, illetve kritikus, magyarázó vagy kiegészítő jegyzetet tartalmaz. A forrásjegyzék több mint 200 irodalmi mű használatáról tanúskodik, köztük természetesen ott sorakoznak a kortörténeti könyvek, az ókori görög sírfeliratok forrásai többnyire görög nyelven, a görög vallástörténeti és mitológiai tanulmányok, a görög szerzők művei, a zsidó és újszövetségi eszkatológiai témákkal foglalkozó írások és persze szótári irodalom is, hiszen görög és latin szövegekkel dolgozott.

A dolgozat analitikusan vizsgálja az úgynevezett görög eszkatológiában oly fontos témát, az álmat, mint a halál egyik attribútumát. A vizsgálat bázisát az eredeti ókori görög sírfeliratok adják, amelyeket a szerző görög és magyar változatban közöl, legtöbbször saját fordításában, amely külön dicséretet érdemel. Ezek

az autentikus szövegek gyönyörű képet adnak arról, hogy az antik görögök miként és mennyire viszonyultak pozitívan vagy negatívan is a halálhoz, amelyben a megsemmisüléstől egészen a megistenülésig jutottak hitükben, illetve poszt-mortális képzeteikben.

A materialisztikus és konfrontatív szövegeken kívül Ledán M. István dolgozatában szóhoz jutnak olyan szövegek és képzetek is, amelyek érintkezési pontokat mutatnak az apostoli egyház eszkatológiai képzeteivel is. A szerző gondosan válogatta össze az újszövetségi textusbázist. Ennek segítségével elemzi a hellenisztikus epítáf versek és az újszövetségi szövegek hasonlóságait, analógiáit és sejtető kölcsönhatásait is. Eközben világosan szemlélteti, hogy amint a hellenisztikus kortól haladunk a korai császárkorig, a görög eszkatológia egyre inkább pozitív jellegűvé változik. Ezért helyesek végső megállapításai, hogy például az újszövetségi eszkatológia feltételezi, hogy az álomból van felébredés, amelyet feltámadásnak nevez. Ez azonban több a pusztá felébredésnél, mert a feltámadásban a halált túlélő lélekhez mennyei, pneumatikus test is társul, amely egyértelműen Jézushoz kapcsolódik, mert éppen neki köszönhetően lehetséges ez a folyamat.

A doktori dolgozatról világosan kitűnik, hogy a szerző egyértelműen bizonyítja jártasságát a témáját érintő kutatástörténetben, valamint a hazai és nemzetközi szakirodalomban. Munkája nemcsak érdekfeszítő, hanem hézagpótló is, mert éppen ez a kutatás is jól mutatja, hogy eddig milyen kevés magyar, de ugyanakkor külföldi kutató szentelt figyelmet e témának vagy általában a görög sírköfeliratok kutatásának. Öröndetes, hogy éppen a Debreceni Református Hittudományi Egyetem és annak Újszövetségi Tanszéke is úttörő lehet ebben a kutatásban, pontosabban az úgynevezett görög eszkatológia kutatásában, amely iránt nemcsak hazai, hanem külföldi érdeklődést is lehet jósolni.

Örülök, hogy Ledán M. István a vírushelyzet ellenére itt van előttünk, és a mai doktori bizottsággal együtt, illetve belső és külső vendégek jelenlétében elvégezhetjük a doktori dolgozat értékelését. Ennek lebonyolítását tisztelettel kérem, és jó szívvel ajánlom, ahogyan erről érvényben levő doktori szabályzatunk is rendelkezik.

Debrecen, 2020. szept. 17-én, a járványveszély idején

Prof. Dr. Peres Imre
tanszékvezető egyetemi tanár, témavezető